

odlikovanja, protokolarično zaslišajo. Na podlagi protokolaričnih izpovedb se bodo vršila pozvedovanja, da se oni invalidi, ki so svojo dolžnost v polni meri izvršili, naknadno odlikujejo. Se ne odlikovani invalidi naj se v to svrhu javijo na svoji evdenčni oblasti.

PROŠNJE ZA OPROŠČENJE ČRNOVOJNISKE SLUŽBE.

Domobrasko ministrstvo objavlja: 1. Prošnje za oprostitev od črnovojniške službe, če gre za javne koristi, se morajo vlagati pri političnih okrajnih oblasteh; pripominja se, da se iz osebnih razmer črnovojniških zavezancev vložene prošnje upoštevajo le v izvanrednih, brez vsakega dvoma in uradno dognanih slučajih. 2. Tvrde, ki dobavljajo za armado, morajo vlagati prošnje za oprostitev svojih nastavlencev pri domobraskem ministrstvu. 3. Vbodoče se na oprostilne prošnje, vložene naravnost pri domobraskem ministrstvu, kakor tudi na prošnje svojcev za kratke dopuste v aktivni vojaški službi se nahajajočih oseb, ki se pomotoma vložijo pri domobraskem ministrstvu, namesto pri neposrednem poveljstvu, nadalje na brzojavne urgence, ki se tičejo takih prošenj, ne bo nič oziralo. 4. Ovadbje o varanju pri oprostitvi od vojaške službe se natančneje preiščejo le takrat, kadar se ovaditelj podpisje in da svoj natančen naslov. Na brezimne ovadbje se ne bo oziralo.

V MAJU ALI JUNIJU MIR?

Neues Wiener Journal objavlja razgovor s podpredsednikom bolgarskega sobranja dr. Momčilovom: Proti solunski aferi velja samo en odgovor: najostrejša represalija. Kaj se bo zgodilo s Solunom, ko bodo entente čete izgnane, o tem bodo odločevali večji faktorji kakor smo mi, namreč cesarja Franc Jožef in Viljem. V zadnjem času je naša vojska zaradi zmag postala tako močna, da bi ententa morla zbrati 2 milijona vojakov, če hoče uspeti. Toda prepričani smo, da tega ne stori. Ker vse ofenzive, ki jih bo še ententa začela proti naši ali avstrijski ali nemški fronti, nimajo nobene nade in skorajšnja ofenziva proti Sueškemu prekopu, ki je najbolj občutljiva točka Angleške, mi daje upanje, da se meseca maja ali junija vrne mir.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Solsko vodstvo v Zadlogu pri Komendi zbirko šolske mladine 20 K; Josip Bregar, nadučitelj v Zg. Šiški, 4 K; šolsko vodstvo Vače 17 K 10 vin.; šolsko vodstvo St. Lambert 10 K 93 vin.; šolsko vodstvo v Jaršah 10 K; zbirka rudniške ljudske šole v Idriji 15 K 91 vin.; zbirka ljudske šole v Iški vasi 4 K; šolsko vodstvo na Trati 40 K; šolsko vodstvo Sv. Trile kralji-Rovte 10 K; šolsko vodstvo Brezovica pri Ljubljani 10 K; šolsko vodstvo Srednja vas v Bohinju 33 K 10 vin.; šolska vodstva: Koprivnik 6 K; Gorice 90 K 30 vin.; Zaspj 3 K 50 vin.; Begunje na Gorenjskem 71 K; Trnovo 22 K; Podstenje pri Trnovem 6 K 90 vin.; Koroška Bela 47 K 10 vin.; učiteljsko obeh ljudskih šol v Idriji zbirko 440 K; zbirka šole v Planini 246 K 70 vin.; isto v Zavrčcu 2 K 34 vin.; šolsko vodstvo pri Sv. Katarini 8 K 10 vin.; zbirka šolske mladine v Kuteževem 20 K; učiteljica Antonija Kračmanova v St. Lenartu 2 K; ravnatelj F. Robič in učitelj Fran Zacherl v Ljutomeru po 5 K, skupaj 10 K; krajni šolski svet Ubelsko 10 K; šolska mladina v Čemšeniku 12 K 18 vin.; šolsko vodstvo na Colu nabralo 300 K; šolsko vodstvo v Semiču nabralo 20 K; v Črešnjevcu 90 vin.; učenci I. mestne šole v Ljubljani 100 K 10 vin.; šolsko vodstvo v Zadlogu pri Komendi zbirko šolske mladine 32 K; vodstvo tri-razrednice na Barju darilo šolske mladine 26 K 10 vin. in obresti Matevžetove ustanove 24 K; učiteljica Marija Zakrajškova nabrala v Metliki 55 K 50 vin.; šolski vodja Emil Pakiz namesto božičnih in novoletnih voščil 10 K; učenci ljudske šole na Katinari 12 K 60 vin.; učenci ljudske šole v Barkovljah 23 K; učenci v Jarenini v Slovenskih goricah nabrali 305 K; krajni šolski svet v Jarenini v Slovenskih goricah 300 K; skupaj 2382 K 36 vin.

V zadnji številki izkazanih 35.971 K 71 v. Danes izkazanih 2.382 K 36 v.

Doslej nabranih 38.354 K 07 v.

Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Solski list.

Ideja sicer ni nova. A zadnje čase se vedno pogostejše oglašajo šolniki vseh narodov k tej ideji. Vedno in vedno se čuje klic: V ljudsko šolo — šolski list! — Naravno je, da tudi Slovenci ne smemo stati brezbrizno ob strani, ko rešujejo za šolstvo velika vprašanja. Pripravljeni moramo biti za tisti čas, ko dobi ta ideja mero in kri. Tudi grmenje topov in bojni krik, ki odmevata od mej naše države, nas ne smeta napraviti gluhih.

Namen teh vrstic je zanimati slovenske šolnike za vprašanje šolskega lista. Ne mislim, da so moji nazori edino pravi in izvedljivi. Tovariše po vseh slovenskih deželah, ki imajo čas in voljo študirati to vprašanje, vabim, da v našem listu povedo svoje nazore in mnenje. Tako se bo razvijalo tudi pri nas vprašanje šolskega lista vsaj vzporedno drugim narodom v mejah in izven mej naše države.

Kak je namen in pomen šolskega lista? Seveda se tu še jako cepijo mnenja. Ali naj šolski list izpodrine šolska berila vseh razredov ali samo nekaterih, ali pa naj prihaja poleg beril v šolo? Preden pridemo do vsebine šolskega lista, se morajo principialno rešiti ta vprašanja, ki je od njih tudi zavisna vsebina lista.

Za enkrat, vsaj za začetek, ne more šolski listi izpodrinati šolskih beril. Ko bi bil po mojem mnenju šolski list nadomestilo šolskim berilom, bi moral izhajati za vsako stopnjo šolarjev poseben list, ki bi bil po vsebini primeren duševnemu razvoju učencev in prirojen po učnih načrtih dotičnih razredov. S tem načinom urejanja šolskega lista bi bili združeni preveliki stroški in bi bil uredniški aparat tako velik, da bi bilo treba zanj več urednikov. Za začetek ni torej niti misliti na tak list. Ne rečem pa, da bi se iz enotnega lista, ki ga razložim nastopno, ne mogel slej ali prej razviti vsaki stopnji učencev primeren šolski list.

Za začetek naj torej ostanejo vse šolske knjige. Šolski list naj ima namen združevati zunanji svet s šolsko sobo, on naj bo most, ki veže še omejeno obzorje mladine s širnim svetovnim obzorjem, uvaža naj mladega duha v šolo življenja, pripravlja naj mladega šolarja za vstop v življenje. Vsega tega mu šolska knjiga ne more dati, vsaj v toliki meri ne. Vzgaajmo mladino za življenje, za socialni boj, ki jo čaka ob vstopu v svet! In najboljši propagator te socialne pedagogike bi bil šolski list.

Enkrat na teden naj bi prihajal šolski list v šolsko sobo. Vsak ponedeljek — recimo — bi razdelil razrednik med vse učence šolski list. Vestno bi se čital, razlagal, pojasnjeval. Veselo bi bilo gledati te male ljudi z lastnim listom v roki, in ta list naj bi jim povedal vse, kar se godi med svetom, kar jih zanima in kar vedeti smejo. Živo življenje bi bila šola za življenje, oči bi se jim odpirale, duh bistril, znanje širilo; ta list bi jim kazal domači in tuji svet v pravi luči, povedel bi jih na polje ved in iznajdb, svaril bi jih pred nevarnostmi, razlagal pojave v narodi, bil bi jim svet, v katerega še niso stopili, a imajo stopiti kmalo. Ta svet bi jim ne bil več tuj, izginila bi vrzel med šolo in življenjem, ki se pokaže sedaj dostikrat v vsej pogubnosti tedaj, ko prestopi učenec prag šolske sobe in napravi prvi usodni korak v življenje. Niti omenjati bi ne bilo treba, da bi budil šolski list veselje do branja v mnogo večji meri kot šolsko berilo, ki ga zna vsak pridnejši učenec kmalu po začetku šolskega leta skoro na pamet. Vsak teden nekaj drugega, nekaj novega, ob pričakovanju bi se jim nestrpnosti iskri- le oči, to bi bilo drugačno življenje v šoli kot sedaj, ko komaj odpre učitelj usta, že vedo učenci, kaj bodo brali in segajo skri- vaj roke pod klop in iščejo dotičnih beril.

Po mojem mnenju naj bi bil šolski list torej tednik na štirih straneh velike osmerke. Pozneje bi se mogel razširiti na šest ali osem strani. Cena bi mu morala biti nizka, po dva vinarja, da se more vsakdo nanj naročiti. Še bolje bi bilo, ko bi naročili kar krajni šolski svet list za vse učence svojih šol in bi ga dobivali vsi učenci brezplačno.

Velikega pomena bi bil šolski list sedaj ob vojni. Saj je treba tudi mladini opisati gigantske boje naših armad, predložiti jim nesmrtno čino naših junakov, med katerimi se nahaja marsikateri naš učenec, oče, brat ali sorodnik. Seveda se ideja ne da izvesti tako hitro, ker je treba pridobiti zanj šolske oblasti. Brez njih dovoljenja in podpore bi bilo izdajanje šolskega lista nemogoče.

A četudi nas loči še mnogo let od urešničenja ideje šolskega lista, ne smemo držati križem rok. Na delo, tovariši, pre-

mišljajte in povejte tudi vi svoje mnenje, da pripravimo skupno pot do uvedbe šolskega lista tudi v slovenske šole!

Karel Wider.

Tedenska denarna darila učencev.

Z razpisom z dne 17. decembra 1915, števil. 6766, je izdal c. kr. deželni šolski svet kranjski na vse šole v deželi oklic za nabiranje denarja v vojne namene. To nabiranje denarja naj se pa izvede tako, da ne bodo narasla staršem nova bremena. V območju šole in v domačem gospodarstvu naj se uvede za časa vojne taka štedljivost, ki bo vsakemu učencu omogočila, da si bo prihranil vsak teden lahko par vinarjev za nameravana tedenska denarna darila učencev. Da pridemo v šoli do prihrankov, naj se rabijo po vseh šolah samo najpotrebnejše knjige; nabavljanje drugih knjig in pripomočkov se od učencev ne sme zahtevati. Dalje se sme uvesti le toliko zvezkov, kar jih je neobhodno potrebnih; priporoča naj se tudi popolna izraba papirja. Šolske in domače vaje naj se omeje z ozirom na njih število in obseg. Uporaba tablic za šolske in domače vaje je z ozirom na draginjo papirja zopet dovoljena. Mladina naj se navaja na ekonomično uporabo pisal in svinčnikov. Barve in barvasti svinčniki naj se rabijo v ljudski šoli le v višjih razredih. Raba radirk naj se omeji. — V dosegu prihrankov v domači hiši naj se otroci popolnoma odvadijo sladkarij. Denar, ki bi se izdajal za sladkarije, naj se obrne za darila učencev. Obлека naj se večkrat in dobro osnaži ter skrbno zakrpa, da bo dobra še po končani vojni. Otroci naj se navajajo na zmer- nost v jedi in pijači in ogibljejo vseh nepotrebnih izdatkov. — Nabiranje denarja naj se začne takoj po Novem letu; najmanjši tedenski dar znašaj dva vinarja, največji pa ne sme presegati 1 krone. Razpis konča z besedami: Prostovoljna tedenska denarna darila učencev, s katerimi se bodo olajševale težkoče vojne, naj se od staršev šolske mladine ne smatrajo za nov izdatek za šolo, ampak nastanejo naj iz primerne štedljivosti; ta darila naj bodo mili darovi, ki bodo našim potomcem pričali, kako je kranjska šolska mladina umevala veliki čas, ki živimo v njem, ter se izkazala vredna svojih junaških očetov in bratov, ki so kakor železni zid stali na straži ob Adriji v čast in slavo dežele kranjske.

— Črnovojniška dolžnost. V uradnem listu v Krakovem je izšel razglas, da so glasom ukaza vojnega ministrstva v letu 1865. rojeni črnovojniki podvrženi črno-vojniški dolžnosti tudi še leta 1916. To se pravi, da zadnje črnovojniška dolžnost tudi tiste, ki so letos v 51., oziroma 52. letu starosti.

Književnost.

»Usoda špijonova« je velezanimiv detektivski špijonažni roman med Italijo in Avstrijo. Dejanje romana se vrši na Dunaju, na Primorskem: v Trstu, na Goriškem, na južnem Tirolskem, v Benetkah in v Turinu. — Roman »Usoda špijonova« je roman italijanskega oficirja, sina uglednega patricija v Benetkah, ki se je posvetil špijonaži v prid Italiji zoper Avstrijo. — Roman »Usoda špijonova« kaže, da so se špijonaži posvečali tudi člani najboljših italijanskih krogov in da so izkušali po zvezah, ki so jih imeli družabno v avstrijskih višjih krogih, zavajati celo avstrijskega častnika. — Roman »Usoda špijonova« je velezanimiv, vrši se leta 1907 do leta 1910 in je torej predigra sedanje vojne med Italijo in Avstrijo ter kaže, kako zahrbtno je postopala Italija že takrat zoper svojo zaveznico Avstrijo. — Roman »Usoda špijonova« je še prav posebno zanimiv in pomemben za Slovence, ker se vrši deloma celo na slovenskih primorskih tleh in ker se tiče vohunstvo naše ožje slovenske domovine, ki je zahrbtni, grabežljivi Lah nikdar ne dobi, nikdar dobiti ne sme. — Čuvajmo domovino špijonov, zakaj umazana dobičkaželost enega izdajalca stavi tisoče in tisoče življenj hrabrih vojakov — skrbnih očetov, dragih bratov in ljubljanih sinov — v smrtno nevarnost! — Roman »Usoda špijonova« je jako zanimiv in sedanjemu resnemu vojnemu času primeren. Vsakdo ga bo rad čital. — Roman »Usoda špijonova« bo priobčeval ilustrirani tednik »Tedenske slike«. Ker bo list z novim letom izhajal obsežnejši, kakor je bil dosedaj, bo priobčeval v vsaki številki poleg drugega zanimivega tudi mnogo romana, da se ne bo

vlekel skozi vse leto, temveč bo v kratkem ves priobčen. S tem bo gotovo ustrezno večini čitateljev. — Naročite si »Tedenske slike«, ki stanejo četrt leta 3 K, pol leta 6 K in vse leto 12 K! — Posamezne številke se dobivajo v trafikah, knjigarnah in na kolodvorih, izvod po 24 vinarjev.

O našem ljubem »Zvončku« pravi »Slovenski Narod«: »Zvonček«, časopis za mladino, je dovršil svoj šestnajsti letnik. Naravno je, da je vojna začrtala svoje sledove tudi v ta list, tako mladina po »Zvončku« duševno doživlja boj, ki ga bije zdaj Evropa. Vobče služi »Zvonček« duševnemu razvoju in napredku slovenske mladine, in priznati se mu mora, da je skrbno in vestno izpolnjeval svojo nalogo. — »Zvonček« je potreben in koristen list, zato je želeli, da mu ostanejo zvesti ne le njegovi dosedanj prijetelji, ampak da mu pridobijo še novih. — Tudi mi pravimo tako, zato pa zopet dajmo pozivamo vse prijatelje slovenske mladine: Na delo za list, ki je namenjen naši deci!

Vojaske narodne pesmi za šolo in dom. Nabral in za dvoglasno, oziroma triglasno petje postavil Anton Kosi. — Prvi zvezek. — V Ljubljani 1915. — Izdala in založila Katoliška Bukvarna. — Natisnila Katoliška tiskarna. — Cena 1 K. — Marljivi zbiralec narodnega blagotvorišča Anton Kosi, je imel namen, da tudi v glasbi in z njo ohrani spomin na sedanjo vojno. Ker imamo toliko narodnih pesmi, z besedilom nanašajočih se na vojno ali na dogodke, ki so spojeni z njo, je to dokaz, da so se Slovenci vedno bojevali za Avstrijo in cesarja, zanj prelivali kri in umirali, zraven pa prepevali: dovolj glasna priča, da ni v življenju našega naroda nobenega dogodka ali pojava, ki bi ga ne spremljala ali označala narodna pesem. Gotovo si vskdo od vsega srca želi, da bi iz narodove duše končno vendarle zagrmela pesem radosti in sreče — odmev zavesti, da je došel našemu narodu plačilni dan za vse, kar je doslej storil za domovino in žrtvoval zanj!... Kosi je postavil pesmi tako enostavno in preprosto, da ne bo izvajanje nemogoče nikomur, kdor je pevec.

»Ljubljanski Zvon«, ta naš najodličnejši mesečnik za književnost in prosveto, začelja letos svoj XXXVI. letnik. — Opozorjamo svoje tovariše in tovarišice, ki so pač vsi brez izjeme prijatelji naše lepe knjige, da podpirajo z naročanjem »Ljubljanski Zvon«, ki šteje med svoje najboljšie sotrudnike tudi mnogo članov našega stanu. Vsaj vse naše knjižnice in vsa naša društva naj si ga naroče.

Prihodnji dobrodelni koncert »Glasbene Matice« bo v nedeljo, dne 16. januarja. Vršil se bo na korist goriških beguncev. Sodelovala bodeta dva izvrstna mlada slovenska umetnika: koncertni in operni tenorist gospod Josip Rijavec iz Gorice in koncertna pianistinja gospodična Dana Koblerjeva.

Srednješolske vesti.

Dijaška kuhinja v Kranju. Izredni časi so dijaški kuhinji v Kranju delali v minolem šolskem letu velike težave. Stroški so bili veliko večji, kakor dohodki, in nastal je primanjkljaj, a vzlic temu se je vršilo poslovanje »Dijaške kuhinje« vse leto nemoteno, da je bila ubožna gimnazijska mladina preskrbljena vsaj s hrano. Izdalo se je v šolskem letu 1914/15. za 10.257 kosil in 10.521 večerij 5283 kron 97 vin.

Profesor Izidor Modic — padel. Dne 19. pret. m. je padel na italijanskem bojišču c. kr. profesor na ljubljanskem učiteljskem in nadporočnik v rezervi, Izidor Modic. Zadel ga je granata ter je vkljub takojšnji pomoči izkrmavel. Začasno so mu izkopali grob v Renčah pri Gorici. Profesor Modic, ki je šele 32 let star, zapuščal ženo in štiri male otroke. Težko prizadeti rodovini naše sožalje.

Iz srednješolske službe. C. kr. deželni šolski svet je, ker je zopet odrinil pod orožje profesor Anton Detela, pridelil suplenta ljubljanske prve državne gimnazije Petra Prosenca za suplenta na državni gimnaziji v Kranju. — Minister za javna dela je imenoval pomožnega učitelja na državni obrtni šoli v Trstu, Humberta Zanelija, učiteljem v 9. činovnem razredu na ej šoli. — Naslov profesorja je priznan definitivnemu učitelju na mostarski gimnaziji Franju Kaduncu.

Učni tečaj za italijanski jezik na ljubljanski realki. Naučno ministrstvo je dovolilo ustanovitev učnih tečajev za italijanski jezik na c. kr. državni višji realki v Ljubljani. Poučeval bo profesor goriške državne realke Marij Kurschen.